

Бакутін Є. І.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної підготовки,

Національна академія внутрішніх справ

(м. Київ, Україна)

Шипп В. В.,

курсант 2-го курсу 203 навчальної групи,

Національна академія внутрішніх справ

(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах війни Національна поліція України відіграє ключову роль у забезпеченні заходів цивільного захисту, виконуючи багато завдань, що виходять за межі традиційної поліцейської діяльності. Серед основних напрямів – підтримка громадського порядку, охорона критичної інфраструктури, конвоювання осіб, евакуація потерпілих, а також протидія диверсійним загрозам і фіксація наслідків обстрілів [1]. Поліцейські несуть службу на блокпостах, патрулюють міста, виявляють вибухонебезпечні предмети й надають безпосередню підтримку цивільному населенню в надзвичайних ситуаціях, наприклад, після ракетних ударів [2].

Одним із найскладніших викликів є застосування вогнепальної зброї у середовищі, де відсутні традиційні правила й чіткі зони конфлікту. Дослідники відзначають, наскільки критично важливо забезпечити дотримання балансу між ефективністю та законністю таких дій, особливо на блокпостах і в місцях бойових дій [1, с. 37].

Не менш важливим є вимір прав людини в таких умовах. Конференція, що відбулася у 2025 році за участю Ради Європи, підкреслила, що навіть у період воєнного стану діяльність поліції має відповідати міжнародним та національним стандартам захисту прав і свобод людини. Під час збройного конфлікту особливо важливо зберігати довіру населення до сил правопорядку, дотримуючись прав вразливих груп - дітей, літніх, поранених - та посилюючи інституційні механізми розслідування потенційних порушень з боку правоохоронців [3].

Соціально-психологічний фронт також залишається критично важливим. Поліцейські не лише контактують із населенням у стресових умовах, але й самі зазнають психологічного тиску та травматизації через постійну небезпеку. Це

ставить завдання щодо організації належної підтримки, професійної реабілітації та психологічного супроводу для правоохоронців [4, с. 82].

Організація цивільного захисту в умовах воєнного стану в Україні характеризується необхідністю інтеграції заходів безпеки мирного часу з комплексом дій, продиктованих реаліями збройної агресії [5]. На відміну від традиційних надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, воєнний стан створює багатовимірну кризу, що поєднує одночасно гуманітарні, соціальні, економічні та безпекові виклики.

Серед ключових завдань системи цивільного захисту - забезпечення безперервного функціонування державного управління, своєчасне оповіщення населення, організація евакуації громадян, ліквідація наслідків обстрілів і підтримка роботи критичної інфраструктури (енергетика, транспорт, комунальні послуги) [6, с. 45]. Координація діяльності між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією, Збройними Силами, місцевими адміністраціями та волонтерськими організаціями є основою ефективного реагування на загрози. Зокрема, спільні дії дозволяють швидко організувати евакуацію після масованих атак, створювати пункти обігріву й забезпечення та мінімізувати людські втрати [7].

Особливе значення має підготовка населення до дій в екстремальних умовах: проведення тренувань, інструктажів, масових інформаційних кампаній. Практика показала, що обізнаність громадян із правилами поведінки під час повітряних тривог чи обстрілів напряму впливає на рівень збереження життя та здоров'я [6, с. 48].

У межах воєнного стану цивільний захист має не лише технічний чи організаційний вимір, а й гуманітарний. Особливу увагу приділяють захисту вразливих категорій - дітей, осіб похилого віку, людей з інвалідністю, які найбільше потерпають від нестабільності. Для них створюються спеціальні евакуаційні програми, психологічні служби та мобільні групи допомоги [8].

Важливим викликом залишається збереження довіри населення до органів державної влади. Експерти підкреслюють, що цивільний захист у воєнний час не може бути лише формальною системою реагування: він повинен забезпечувати прозорість дій, ефективну комунікацію та реальну підтримку громадян [9]. Додаткову роль тут відіграє громадянське суспільство - волонтерські організації, благодійні фонди та міжнародні структури, які доповнюють державні ресурси.

Досвід України, узагальнений у звітах міжнародних партнерів, демонструє, що навіть у найскладніших умовах можлива побудова дієвої системи цивільного захисту, яка одночасно поєднує оборонний та гуманітарний виміри, сприяє виживанню населення та збереженню соціальної стабільності [7].

Список використаних джерел:

1. Гончарук О. Застосування поліцейських заходів примусу та вогнепальної зброї під час воєнного стану [Електронний ресурс]. ResearchGate, 2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/>

2. Бойко С. Правове регулювання діяльності поліції під час воєнного стану. *Юридичний науковий журнал УжНУ*, 2024. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284800>

3. Офіс Ради Європи в Україні. Забезпечення дотримання прав людини в діяльності поліції в умовах воєнного стану [Повідомлення з конференції, Кропивницький, 12 червня 2025]. Київ: Council of Europe, 2025. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/ensuring-fundamental-human-rights>

4. Мітченко К. Виклики в роботі поліцейського під час оголошеного воєнного стану в Україні / К. Мітченко // *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 10 травня 2024 р.). – Дніпро: ДДУВС, 2024. – С. 81–83. Доступ: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/14924>

5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2013. – № 34–35. – Ст. 458. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/>

6. Андрієнко С. Організація цивільного захисту в умовах воєнного стану // *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. – 2023. – № 2. – С. 43–51. – Режим доступу: репозитарій НУЦЗУ <https://repositsc.nuczu.edu.ua>

7. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Звіт про діяльність у сфері цивільного захисту за 2023 рік. – Київ : ДСНС, 2024. – 112 с. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>

8. Коваль В. Евакуаційні заходи та їх правове забезпечення під час воєнного стану // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. – 2024. – Вип. 74. – С. 97–102. – Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua>

9. Дрозд О. Психологічна складова цивільного захисту в умовах війни // *Проблеми екстремальної та кризової психології*. – 2023. – Вип. 31. – С. 59–65. – Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream>